

*élünk, megvagyunk, ragyog a végleges por és mennyi
üresség a fehér kráterekben!”*

Vagyis azok, akik közel álltak Jézushoz, akik igazán szerették Őt, akiknek szíve a Jézusé volt: nagypénteki halála után is újra meg újra megtalálták és megtapasztalták Őt, az élő, a halhatatlant! Így igaz, és így van ez ma is, az általunk ünnepelt – immáron kétezredik – húsvét ünnepén is.

A második észrevételt már sokkal nehezebb szavakba önteni. Néha, amikor nagyon elkeseredünk, amikor minden reményünk darabokra török, megtörténik, hogy hirtelen egy idegen ér utol. Türelmesen meghallgat, amíg feltárjuk szívünket és megvalljuk minden bajunkat eleitől végig. Szeretete lassan megnyitja a megértésnek kapuit. Ilyenkor, ha behívjuk, belép hozzánk, és mikor belép, hirtelen felismerjük benne az élő Jézust! És akkor már – lángralobbant tanítványi szívvel – mi is tudjuk, hogy a húsvéti történet milyen igaz. Ámen.

KECSKÉS CSABA – KOVÁCS ISTVÁN

A LÉLEK GYÜLEKEZETE

ApCsel 4, 32

Ünnepelő Gyülekezet, kedves Testvéreim!

Az első pünkösdkor megalakult keresztény gyülekezet legszebb jellemzése így hangzik: „A hívők összessége pedig szívében és lelkében egy volt.” Ezt követően oly rohamosan nőtt a keresztény hívek száma, hogy rövid időn belül már a hívek sokaságáról lehetett beszélni. Minket ez a jelenség közelebbről érint és érdekel, mert nekünk épp az egyház sorvadása, sok gyülekezetünk lélekszámának csökkenése a legnagyobb aggodalmunk. Ennek számos okát lehetne felsorolni, de mi – ez ünnepi alkalommal – inkább a kereszténység gyors terjedésének, térhódításának okait keressük.

A legkézenfekvőbb ok – nyilván – mindjárt beszédem alap gondolatában található: „A hívők összessége pedig szívében és lelkében egy volt.” Ami azt jelenti, hogy a szentlélek kitöltésének és a keresztény egyház megalapításának ünnepén létrejött egy *valódi közösség*, amelynek tagjai szív és lélek szerint egyek voltak. Ez már magában véve is tömegesen vonzotta a hívőket! Érthetően. Lenne közülünk valaki, aki nem akarna egy ilyen igazi keresztény közösség tagja lenni? Egy olyan valódi közösséggé, amelynek tagjai szív és lélek szerint egyek, s a hit és cselekedetek szempontjából is egy akaraton vannak? Aligha. Az ember alapvetően közösségi lény, s mindenkoron ilyen közösség tagja kívánt lenni. Akkor volt boldog a múltban, s akkor boldog ma

„ha megvalósulhat ez a vágya. A keresztény eszme „fénysebességgel” történő terjedésének ez volt az egyik elsőrendű oka, de a sok társadalmi és lélektani tényező közül emeljük ki még néhányat, amelyek valósággal vonzották a korabeli fogékony lelkeket. Ilyenek voltak: az istentisztelet, az úrvacsora, a betegek és szegények gondozása, végül a tehetős és befolyásos pártfogók bevonása a közösség szolgálatába.

Az *istentisztelet* lélekkel és rajongással teljes; őszinte imádságaival, világos, közvetlen és meggyőző írásmagyarázataival: felbecsülhetetlen vonzerő volt a keresztényekhez való csatlakozásban. Sokan lehettek, akik már régóta vágytak egy olyan közösségbe, ahol lélekben és igazságban imádják az Istent. Aki tagja lett a keresztény gyülekezetnek, az élővizek forrására talált, ahhoz a Jákób–kúthoz érkezett, ahol mindig jelen van Jézus. Még holta után is vár a szomjazókra a Lélek ajándékával. Abban az időben még nem volt leírva az evangélium, csak a szívekben élt elevenebben, mint bármikor. Szép volt hallgatni az Ószövetséget, a régi idők történetét, és szép volt hallgatni – az apostolok tolmácsolásában – Jézus szavait: „Eljön az idő, amikor nem ezen a hegyen, és nem Jeruzsálemben imádjátok az Istent. Eljön az óra, amikor az igazi imádók lélekben és igazságban imádják az Istent, mert az Isten is ilyeneket keres az Ő imádóit.”

Eszerint imádkozni bárhol lehet, akár a családi hajlékban is. Ez azonban nem ok a templom elhanyagolására. Az első keresztények meg is becsülték templomaikat, hisz Jézus azt tanította, hogy a templom az imádság háza. A Szentírás arról tanúskodik, hogy a pünkösdöt követő időszakban: „Napról napra állhatatosan, egy szívvel, egy lélekkel voltak a templomban, (...) dicsérték az Istent, és kedvelte őket az egész nép. Az Úr pedig napról napra növelte a gyülekezetet...” Ott, ahol a hívők kíváncsiak az istentiszteletre, és szívesen járnak a templomba egy szívvel, egy lélekkel imádkozni, és prédikációt hallgatni, ott a templomlátogatás ma is az egyik legvonzóbb és legmagasztosabb vallásos gyakorlat!

Az *úrvacsora* szerves része volt az istentiszteletnek, s az első keresztények naponta „ujjongással és tiszta szívvel részesültek” áldásaiban. Kezdetben magánházaknál tartották összejöveteleiket, de ott is – akárcsak templomainkban ma – az úrvacsora volt a legmagasztosabb ünnepi cselekménye az istentiszteletnek. Amint az ApCsel 2, 46–ban olvashatjuk: „Megtörve házanként a kenyeret, naponként részesedtek eledelben, örömmel és tiszta szívvel.”

Hogy mit jelentett az úrvacsora – ezenkívül – az első keresztényeknek? – Erre a kérdésre, akkor is az volt a felelet, amit ma próbálunk megfogalmazni, a teljesség igénye nélkül. „Az a vallásos szertartás, amely Jézus életére és halálára emlékeztet, s példája követésére buzdít.” A leghitelesebb tudósítások szerint Jézus maga hagyta ezt a tanítványokra így: „Valahányszor ezt cselekszitek, az én emlékezetemre tegyétek.” Ezen jézusi szavak – „Ez az én testem... ez az én vérem...” – alatt pedig ma is azt értjük, hogy a kenyér Jézus megtörtetett testét, a bor pedig kiontott vérének jelképezi.

Manapság is megfigyelhető, hogy templomaink úrvacsoraosztáskor telnek meg hívekkel igazán; nagyvárosi gyülekezetekben ilyenkor még az is előfordul, hogy sokan nem férnek be a templomba. Ez is arra figyelmeztet, hogy milyen nagy jelentőséggel bír az úrvacsora a keresztények életében! Ilyenkor mindenki emlékezni akar Jézusra, hogy életéből és tanításából erőt merítve bűnbánatot tartson, és követésére fogadalmat téve új, magasabbrendű, istengyermeki életre buzduljon. Az első keresztényeket úgy egygyéforrasztotta Jézussal az úrvacsora, hogy még a vértanúság árán is bátor hitvallókká és bizonyágtevőkké lettek! Ezért is nőtt villámgyorsan a keresztények száma, s e nagyszerű közösségteremtő erő révén indult diadalmas hódítótúrára a keresztény eszme. Ma is nagy hatással van ránk az úrvacsora. Addig él igazán a kereszténység, amíg igényli a Jézussal való közösség jegeit, a kenyeret és a bort; ott van igazi, élő gyülekezeti közösség, ahol úrvacsoravételkor ma is megtelnek a templomok!

Az első gyülekezetekben a naponkénti úrvacsoravétel *szeretevendégséggel*, „ágapéval” ért véget. Ez a rendszeresített közös vacsora akkor a szegények megsegítését, a szegénység felszámolását szolgálta az élő hit és cselekvő szeretet erejével. Ez a szeretetszolgálat idővel – sajnos – feledésbe merült, kikopott a gyakorlatból. Eredeti jézusi tartalmából sokat veszített ezzel a kereszténység, mint minden olyan alkalommal és minden olyan korban, midőn szeretete nem volt cselekvő, az életet alakító és előbbre lendítő szeretet!

Az első keresztények „ösközösségét” néhányszor megpróbálták erőszakkal visszaállítani, de – természetesen – sikertelenül. A 20. század e térségének embere több mint 40 éven át volt szenvedő alanya egy ilyen erőszakos helyreállítási kísérletnek. Képviselői sokat hangoztatták azt az elméletet, hogy a kereszténység 2000 éven át „csépelte” elve – a szeretet –, mint a társadalmat nemesítő, átalakító erő: megbukott. Ezért kell átvennie helyét a törvénynek, mert csak így lehet elérni, hogy az emberek máról-holnapra kénytelenek lesznek mindenüket beadni a közösbe, és beállni a közös munkába. Szomorú tapasztalatokból tudjuk, s így ma már nem szükséges bizonyítani, hogy ez nem lehetett és nem is lesz járható út soha!

Vissza kell térni a cselekvő szeretet „programjához”. Be kell iratkozni, úgymond a pünkösdi kereszténység iskolájába! Kiindulópontként meg kell tanulni, hogy az „egymás terhére hordozzatok” elve: a szeretet és önkéntes jóindulat gyakorlata kell legyen. A felebaráttal való törődés, az embertárs megsegítésének és felemelésének szeretetből fakadó ténykedése. Jézus szeretetének ereje még halála után is képes volt átalakítani a hívek sokaságának közösségét! „Szűkölködő nem volt közöttük, mert földjeik, házaik árát, akinek volt, letették az apostolok lábaihoz, ahonnan mindenki kapott szüksége szerint” – tudósít az ApCsel írója. Tény, hogy a kereszténység gyors elterjedésében a szeretetnek ez az ösközösségi gyakorlata is nagy szerepet játszott.

Hasonlatos az elmondottakhoz a *betegekkel való törődés*, a gyógyítás gyakorlata is az öskeresztények közösségében. Ez is a szeretet ténykedése,

akárcsak a szegényekkel való törődés. Hányan gyógyultak meg, akik keresztények lettek, és hányan lettek keresztények, mert meggyógyultak? – Erre a kérdésre aligha tudunk válaszolni a bibliai beszámolók alapján, de tényként fogadhatjuk el, hogy a kezdeti sikerek után akár meg is állhatott volna a közösségek további gyarapodása, ha a betegekkel való törődés szeretetszolgálatáról, ápolásukról és gyógyításukról lemondtak volna! Az bizonyos, hogy a beteggondozás és gyógyítás szeretetszolgálatára sok hívet szerzett a keresztény közösségek számára!

Az első keresztény közösségek életében jelentős szerepet töltöttek be a befolyásos és tehetős *pártfogók* is. Közöttük találjuk Nikodémust, aki éjszaka kereste fel Jézust, de mint titkos támogató, sok jót tesz. Ott találjuk Arimatiai Józsefet, aki elkérte Jézus keresztrefeszített testét Pilátustól és aki tulajdon sziklasírját bocsátotta rendelkezésére, hogy abba Jézust eltemessék. E tettel nemcsak rokonszenvének adta jelét, de a húsvéti események zászlóvivője is lett a kívülálló, gazdag pártfogók között. Nagy lendületet adott az ösközösség erősödő szervezetének József is, a ciprusi gazdag, akit az apostolok Barnabásnak neveztek. Ő eladta földjét, és annak árát az apostolok „lábaihoz tette.” A pártfogók közé sorolhatjuk Gamálielt is. Ő az apostolok életét mentette meg, midőn ítélszék elé vitték és börtönbe zárták őket...

Íme, a kereszténység gyors terjedésének legfontosabb tényezői! Istentisztelet, úrvacsora, a szegények és betegek gondozása, a tehetős pártfogók csatlakozása, és mindezek révén a valódi jézusi közösség megteremtése, melyben a hívők összessége szívében és lelkében egy volt! Emlékezzünk hálával az első keresztény erényekre, gyakoroljuk is azokat, hogy közösségünk is valódi szeretetközösség legyen, melyben a hívők összessége szívében és lelkében ma is egy! Ámen.

Könyvszemle

GAAL GYÖRGY: KOLOZSVÁR. Millenniumi Kalauz. (Kós Károly esszéjével, „A régi” Kolozsvárról.) Polis Könyvkiadó. Kolozsvár, 2001. 185 l (+ hibaigazításra fenntartott fehér lapok) 60 000.- lej.

Gaal György által dedikálva vettem kezembe 2001. május 2-án *Kolozsvár. Millenniumi kalauz* című nagyszerű, kolozsvári szívvel írt és kolozsvári érzésű magyaroknak szánt művét. Mert Kolozsvár azoké, akik kolozsváriaknak is érzik magukat.

Az elfogult szenvedély és hódolat, mellyet érzek szülővárosom iránt, e könyv olvasása közben eszembe juttatta II. János Pál pápát, aki, minden elődjétől eltérően, vendégként megérkezve egy országba, a repülőgép lépcsőjéről földet érve, tiszteletből, térdre ereszkedve, mindannyiszor megcsókolta az illető ország földjét.

Sokszor kap el egy ilyen hódoló érzés Kolozsvár utcáin járva, még akkor is, hogyha piszkos is az a járda, le kéne térdeljek és Istennek hálát kellene adjak, és megcsókoljam ezt a földet, mint igazi bölcsőmet. Meg kellene köszönjem szülővárosom porát, mert Kolozsvár az enyém, és magamat is Kolozsvárhoz tartozónak mondhatom. Ezért is köszönöm Gaal Györgynek ezt a szakszerűen pontos és lelkiismeretes fáradozással megírt, szép, Kolozsvárt ismertető művét.

Kolozsvárt sokan szerethetik, de nehezen, szívóssággal, rengeteg történelmi okirat átolvasása után lehet csak némiképpen megismerni. Erre tanít és figyelmeztet bennünket nagyszerű intellektuális lelkületével Gaal György.

És még egy néma, de értelmét tekintve hangos figyelmeztetés szól e könyv lapjairól, mégpedig az, hogy mekkora szakadék is tátong a politikai-etnikai hegemoniát, semmi ellentmondást nem tűrő, kijelentő és bizonyított alap nélküli történészdiktatúra, és a legmélyebb kezdeteket valóban bizonyító, összehasonlító és egyetemes művészeti korszakokon is keresztülvezető, lelkiismeretes történészi kutatás között. Gaal György nem kijelent és nem állít semmit sem bizonyíték nélkül ebben a művében, hanem megmutatja és egyben dokumentálva igazolja is a történelmi kincseket.

Nyolcvan éve a kolozsvári magyar emberben csak a kisebbségtudatot és az alárendeltségi mivoltot próbálták ébrentartani. Gaal György könyvéből tudjuk meg, hogy 1956 előtt mi magyarok voltunk többen városunkban. Ma pedig, mint azt nagyon jól érezhetjük, már a 22%-os számarányos elismertségért is küzdenünk kell.

A Kolozsvárhoz ragaszkodó ember tiszta és őszinte lelkiismerettel nevezheti hazájának is Kolozsvárt és dombokkal koszorúzott környezetét. Hálásak vagyunk Gaal Györgynek, hogy Kolozsvárunk múltjából olyan részleteket és adatokat is eléink tárt, melyek még a történelemmel rajongással foglalkozó emberek előtt is talányok vagy titkok voltak. Elterjedt tévedés például az is, hogy a magyar csak az 1241–42-es mongol invázió után lett volna várat építő nemzet. Ebből a könyvből tudjuk meg, hogy tatárjáráskor a várispáni okleveleket és pecséteket a már létező Léta várába menekítették Kolozsvárról, habár az már Torda megye volt.

Unitárius szempontból valódi kincs, hogy végre megtudjuk, melyik házban is született Dávid Ferenc. (Wesselényi Miklós utca és a mai Zola utca sarkán állt ez az épület.)

Sokan vitatták Bocskai István fejedelmünk kolozsvári születését, azt állítván, hogy a Mátyás király utcai ház csak családi házuk volt. Most tudjuk, hogy egy király mellett egy fejedelmet is adott városunk a magyar történelemnek.

Azt már igen kevesen sejtették, hogy a Főtéren valamikor igen kedvelt Biazzini üzlet háta mögött emelkedő Óvár délkeleti tornyát 1821-ig börtönnek is használták.

Kolozsvár nemsokára alapításának ezredik évfordulóját is ünnepelhetné. A Szent István, első magyar királyunk által alapított hét erdélyi vármegye egyike volt Kolozs vármegye. Székhelye a mai Kolozsvár volt, melyet Óvárnak hívunk, akkor csupán földvár, faházakkal. Feltételezhető az is, hogy a kolozs-monostori apátság dombja volt egyben székhelye is a hagyomány szerint Miklus (Miklós) névre hallgató első várispánnak.

Mert hol voltak itt akkor németek vagy szlávok, kik nevet adtak volna a várispáni palánkvárnak? Különben még nem világos, hogy Kolozs vármegye honnan is kapta nevét. [Németül Klause: zárt (völgy), szlávul: Kluc: kulcs, forrás.] Az Erdélyben maradt bolgárok különben, mint turáni népcsoport, a magyarral rokon nyelvet beszéltek, akkor még nem voltak elszlávosodva. Nagyon érdekes felfedezésnek tartom Miklus (Miklós) első várispán nevének és ezeréves megyénk nevének egybecsengését.

Kolozsvár történetileg legrégebbi kőépülete a valószínűleg Szent László királyunk által (néhányak szerint apja, I. Béla adta ki 1062-ben az alapítólevelet) a kunok elleni harcok idején 1077-ben alapított kolozs-monostori benedekrendi Apátság volt. A tatárjárás alkalmával teljesen elpusztult, de IV. Béla által újraalapított apátság 1288-ban már oklevélkiadó és rendeleteket hitelesítő joggal volt a király által felruházva.

Az Óvár legrégebbi épülete a mai ferencrendi templom pincekriptája, melynek falai őrzik a csaknem 900 éves, legrégebbi templom emlékét.

A Főtér délkeleti részén 1734-ig még létezett a Szent Jakab templom, de ennek emlékét már csak az e műhöz hasonló könyvek lapjai őrzik. A mai Főtér legrégebbi épülete a Szent Mihály templom, 1317–1444-ig épült szentélye, hajója és egy mainál kisebb, északnyugati tornya volt. A mai 80 méte-

res, a hajótól északra fekvő, neogótikus torony a templom történetében a negyedik, és 1837-től 1859-ig építették. A főtéri plébániaépület északi része a legrégebb középletele a Főtérnek, (Itt lakott Dávid Ferenc is, és itt is tartóztatták le 1579-ben.) Ezt régiségben Mátyás király szülőháza követi az Óvárban, majd a vele szemben levő Boeszkai István szülőháza, és a Belmagyar utcában a mai unitárius püspöki ház.

Az Óvár déli kapubástyája háromtoronyos volt, ezt 1377-ből, a Nagy Lajos király által engedélyezett legrégebb városi pecsétről ismerjük.

Kolozsvár legrégebb hídja az Északi híd volt, a Malomárkot ívelte át, és legrégebb utcája a Híd utca – Platea Pontis, neve 1362-ben egy oklevélben tűnik fel. A hídkapu falán, melyet 1870-ben bontottak le, az 1477-es szám szerepelt. Egy 1372-es oklevélben szerepel a "Platea Mager utcha" név, ez az "utcha"-név első említése. A Magyar utcát az előtt csak latinul "Platea Longa"-nak (Hosszú utcának) nevezték. 1453-ban ebben az utcában a falakon belül 25, a falakon kívül egyik oldalon 72, a másik oldalon 80 magyar családot vettek számba.

1405-re a város központja a Főtér lett, teljesen körülépítve lakóházakkal, közepén a kis Szent Jakab kápolnával és a még csak félig felépült Szent Mihály templommal. Luxemburg Zsigmond királyunk engedélyével új városfalakat kezdenek felhúzni.

A kötet fedőlapjára tekintek. Dél felől szemlélteti a 18. századi Kolozsvárt ez a kép. A hajdani kilenc bástyás város mintegy felét ábrázolja a könyv fedőlapja. Nagyon szép, ízléses, és méltó ez a fedőlap ehhez az alapos és részletes eligazítást nyújtó könyvhöz. Az egyedüli technikai gyengeség, mely az olvasó tekintetét egy kissé zavarhatja, csak az, hogy nem lehetett színes képekkel bemutatni a tárgyalt épületeket. Ennek a hiányosságnak természetesen csakis anyagi okai lehettek.

A könyv összeállítására teljes történelmi múltat tár elénk. Az időrendet azonban felcserélve – Gaal Györgynek ebben is igaza van –, az író a Főtér bemutatásával kezdi kolozsvári úti szemléjét. Csak ezután tárgyalja az időlépcsőben régebbi Óvár épületeit. Azért is merem helyesnek állítani a Főtérrel való kezdést, mert minden kolozsvárinak a város igazi címe a Szent Mihály-templom és a Mátyás-szobor. Az Óvár csendjétől, titokzatoságától, szűk utcáitól, mára már közveszélyessé vált közlekedésétől és a ze-neiskolából kihallatszó próbacinogásoktól valahogy már idegenkedünk.

Ezután következik a sugárutak mentén kialakult városrészek bemutatása a szélrózsa minden irányában.

A könyv olvasása eszébe juttatja az embernek Kolozsvár szomorú történelmi keresztjét: ma ahány nemzetiségű lakosa van városunknak, annyiféleképpen és éppen ellentétesen tárgyalja a múltat. Sajnos, Trianon éppen Kolozsvárt érintette ebből a szempontból a letragikusabban. Ezt éppen napjainkban érezzük a leginkább. Történelmi időszakasként Gaal György napjainkat "Funar-korszaknak" jelöli, természetesen ebben is tökéletesen igaza van. A legmagyarellenesebb román érzelmek és inkább állati indulatok, saj-

nos, Kolozsváron összpontosultak. 1992-től ezt igazolják az immáron szabad és demokratikus helyhatósági választások eredményei.

Nagyon lelkiismeretesek és tanulságosak a lakosság etnikai összetételéről és annak időszakonkénti változásairól nyújtott adatképek. Az idő- és határ-változásokkal együttjáró régi, eltűnt vagy feledésbe merült utcanevek életre ébresztése is ennek a könyvnek egyik legszebb erénye. Sajnos a román többség magyarellenessége tükröződik a kolozsvári utcák mai elnevezéséből is. Szerencsére Dávid Ferenc és Brassai Sámuel, valamint Bolyai János neve nem volt szálla a gyűlölködők szemében, de már Petőfi Sándorból is gúnyt űztek egy jelentéktelen utcával. Kétféle polgára van ma Kolozsvárnak. Történelmi fejlődése, népességösszetétele, vallásváltozásai tükrözik, hogy a kolozsvári magyar mindig nyitott volt új eszmékre, türelmes volt másokhoz, nem taszított, hanem „kincses” jelleméhez méltóan mindig vonzott és befogadott idegent, és életteret is biztosított számára. Az 1956 után mesterségesen feltöltött, központilag irányított iparosítási irányvonallal beteretelt, gyökérrel itt sohasem rendelkezett „többség”, sajnos, nemzeti erénynek vette negyven éven át, és veszi ma is a magyar emlékek és a magyar kulturális értékek semmibevételét, sőt lerombolását, illetve sötétségbe süllyesztését vagy cini-kus kigúnyolását. A történelmi tolerancia egyetlen igazolása a múltból az, hogy Kolozsvár, amely nem főváros, a világon egyedülállóan hat egyházi felekezeti főhatóságnak is székhelye. (A római katolikus érseki helynöki cím már püspöki rangnak számít.)

Az olvasónak még lehet egy észrevétele: az elmúlt kommunista rendszerben reánk súlykolt történelmi tananyag állítása szerint „a grófok és a bárók mindig csak kizsákmányolták a szegény népet.” (Emlékezzünk vissza, ez az ún. „tudományos” mondat minden hivatalos történelemkönyv lapjain legalább tízszer szerepelt egy oldalon...) Gaal György könyvéből megismerhetjük az elmúlt két évszázad folyamán városunkban lakó főrendiházi családokat, és láthatjuk, hogy mecénási támogatásaikkal oroszlánrészt vállaltak Kolozsvár nemzeti, anyagi és szellemi hírnevének gyarapításában. Hídvégi gróf Mikó Imre kertadománya volt a legértékesebb az egyetem létesítésére 1859-ben és 1872-ben. A Rhédey grófi palotában lépett fel az első „erdélyi magyar nemes színjátészó társulat” 1792-ben. Báró Huszár Pálné – gróf Nemes Polixénia – a Petőfi utcai palotájában alapítja az első „Nemes Nőegyletet”, és vagyonából a lóversenypályát.

Gróf Apor István és utóda, báró Jósika János pénzzel támogatják a jezsuita főiskola bentlakását. Az utóbbi felesége, Jósikáné, gróf Csáky Rozália „Jóltévő Asszonyi Egyesületet” alapít a múlt század elején. Ifjabb Kemény Sámuel és testvére, Kemény József gróf az 1842–43-as országgyűlésen vagyunk egy részéből alapítják az Erdélyi Múzeumot Kolozsváron. 1843-ban gróf Eszterházy Dénes aggmeházat alapít az Egyetem utcai palotájában. Unokája, gróf Eszterházy Kálmán, az Erdélyi Múzeum-Egyesület első elnöke lett a múlt század közepén. Wass Ottilia grófnő főtéri házát az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek ajándékozta a múlt század végén. A Teleki, Mikes,

Bánffy, Toldalagi, Korda. Berdy, Zeyk, Haller, Thorockay, Bethlen, **Gyulaffy, Jósika, Kendeffy** stb. grófi és bárói családok, ha mással nem is, csak **összejöveleikkel** és vendégszeretetükkel, majd állandó pénzadományaikkal tették közkedvelté, később intézményeiről, egyleteiről ismertté Kolozsvár városát. Gazdag, de jólelkű grófjainknak köszönhetjük, hogy Kolozsvár vendége volt az elmúlt századokban Liszt Ferenc, Johannes Brahms, Deák Ferenc, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor és Jókai Mór. Pár napot 1821-ben gróf Széchenyi István is Kolozsvárt töltött, de többet nem járt erre.

Gaal György történész szemmel vizsgálja végig Kolozsvárt. A városházáról például az író szerint csak 1537-ből kapunk először hiteles tudósítást. Az anekdotikus legendává vált és egyben már gyermekeknek is tanított történet a „kolozsvári bíróról” tehát nem ez a városháza? A történetben szereplő Hunyadi Mátyás álruhában pórul jár, de kilétét végül felfedve megszégyeníti és számúzi a városháza építésekor kegyetlenkedő és igazságtalan bírót. Okiratban ez a történet valószínűleg nem szerepel, ugyanúgy, mint Kinizsi Pál félkézzel felemelt malomköve sem... De ez a városunkat bemutató könyv nem mítoszokból és legendákból tevődik össze. Igazi, alapos, csakis okiratokra épített történeti és egyben tudományos munka, amely ugyanakkor könnyen érthető, világos stílusával élvezetes és tartalmas olvasmány, amelyért hálás lehet Gaal Györgynek minden olvasó, aki szívvel-lélekkel ragaszkodik Kolozsvárhoz.

Köszönet az Unipan Helga által tervezett kötet, és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Magyar Kultúra Alapítvány támogatásával napvilágot láthatott kötet megjelenéséhez.

SZATHMÁRY INCZE KORNÉL

ESZMÉK – GONDOLATOK

Régen épp a protestánsok mondták a Mohács utáni szakadásban azt, hogy az országok egyesítése a legfontosabb. Bethlen Gábor, a protestáns fejedelem ennek a gondolatnak a nevében fogalmazta meg azt: az első a náció, s csak utána a relígió. Mit jelentett ez? Azt jelentette, hogy vallásból van talán több, de nemzetből csak egy van. (Csoóri Sándor)

A sokféle szakadt magyarságnak nem kell feltétlenül egyetértenie, de értenie kell egymást. (Csoóri Sándor)

Dolgozom szorgalmasan és önérzettel. Ha levágják szárnyaimat – a lábaimon járok. Ha levágják lábaimat – a kezemen megyek. Ha azokat is kitépik, hason fogok csúszni, csak hogy nemzetemnek hasznára lehessek. (Széchenyi István)

Legyünk igazi hazafiak, nem annyira szájjal, mint inkább vállal. (Széchenyi István)

Szép dolog abban hinni, hogy egy művész meg tudja változtatni a világot. Sajnos nálunk a történelmet a katonák csinálják, nem pedig a zenészek. (Goran Bregovici)

A szeretet legparányibb megmozdulása is felfordíthat mindent. A világ borzalmas rendszerében a szeretet az, ami a legcsodálatosabb fordulatokra képes. (François Mauriac)

Aki szeret, annak osztoznia kell a szeretett lény sorsában. (Mihail Bulgakov)

Ha csak egyetlen lényt bensően szeretsz, a többit is szeretetreméltónak fogod találni. (Johann Wolfgang Goethe)

Úgy látom én, hogy aki senkit sem szeret, azt egyetlen ember sem szereti. (Démokritosz)

Az ember inkább az, amit szeret, mint amit gondol. (Robert Maeder)

Szeretettel sohasem vétkezhetsz. Akkor vétkezel, ha nem szeretsz, ha nem eléggé szeretsz, vagy rendetlenül szeretsz. (Michel Quoist)